

Bajai városvédők kiadványa I.

Sorozatszerkesztő:
DR. CSEH BÉLA

JÁSZ ANIKÓ – KORDÉ NÓRA

Bajai sírkertjeink, neves elődeink

Bajai Városvédő és -szépítő Egyesület
Türr István Múzeum
Baja, 2023

A kiadvány megjelenését támogatta:

Nemzeti Panteon Alapítvány

Nemzeti Kulturális Alap

Szerzők:

© Jász Anikó, 2023

© Kordé Nóra, 2023

A Régészeti korú temetők városunkban című fejezetet írta:

Csuvár-Andrási Réka és Pap Evelin (15-20. p.)

Felelős kiadó:

dr. Cseh Béla, N. Kovács Zita

A szöveget gondozta:

N. Kovács Zita, Kothencz Kelemen

Fotók:

Jász Anikó (117-266. p.)

Nievel Béla (32-85. p.)

Borítóterv:

Sütő Róbert

HU ISBN 978-615-81988-5-1

HU ISSN 3003-9584

Nyomdai munkák:

Arculat Nyomda Kft.

BEVEZETŐ SOROK

A Bajai Városvédő és -szépítő Egyesület 2016. évi megújulása után meghatározta önmagát, számba vette a város kínálta lehetőségeket és szükségleteket, s igyekezett felfedezni a személyeket, akikkel azonos gondolkodás mellett cselekedetté tudja tenni a közös jövőt ígérő programot. Megnevezésre kerültek a témák, amelyek a bajaiak számára támogathatóknak ígérkeztek, s lista tartalmazta azokat a feltételeket, amelyekre szükség volt és van a haladáshoz, a folyamatos munkavégzéshez. Nem mindent kellett újra felfedezni, hiszen elődeink értékítélete alapján sok mindenről volt már vélemény, amely számunkra rendkívül fontos útbaigazítást is adott. Megalakult a szellemi irányítást vállaló öt fős elnökség, valamint a különböző csoportok munkájáért felelős, ma már tíz tagot meghaladó vezetőség. Az állandósulás jelei mutatkoznak a munkában.

Az egyik gondolatcsoport következménye tulajdonképpen ez a könyv is. Léte számunkra azért is fontos, mert súlya nemcsak önmagából következik, hanem nyitó műve lesz egy sorozatnak, amelynek kötetei a város életének jellegzetes, fontos részeihez kapcsolódnak. Két dolog bemutatását szeretnénk észrevétni a városlakókkal, valamint a város iránt érdeklődőkkel: egyrészt a témákhoz tartozó ismeretanyagot a feltárható mélységig, másrészt azt, hogy a környezetük iránt érdeklődő és szellemileg felkészült emberek lakják Baját. A témaválasztásokkor olyan irányba szeretnénk mozdulni, amelyen eddig nem folyt teljességre törekvő munka, így saját létünk mai elemei új felfedezések lehetőségeire is felhívhatják az érintettek, az érdeklődők figyelmét.

Első kötetünk tématervéül a következőt fogalmazzuk meg és használtuk az előkészítő tárgyalások során: "Híres és nevezetes személyek nyughelye a bajai temetőkben. (A bajai temetkezés története, történelme.)" Jelentős esemény volt a Nemzeti Panteon Alapítvány érdeklődése a szándék iránt, majd megítélt támogatása. Vándor Éva titkár asszonnyal folytatott többszöri konzultáció eredményeként fogytak a feleletet kívánó kérdések, majd megalakult "az alapító csapat" (Széll Péter alpolgármester, N. Kovács Zita, a Türr István Múzeum igazgatója, Burszki Darinka, a bajai temetőkért felelős Bajakert Kft. igazgatója, Jász Anikó, a várostörténet jeles

ismerője, az egyesület részéről dr. Cseh Béla elnök). Munkájuk révén viszonylag rövid idő alatt olvasható lett a vizsgálandó területek jegyzéke, valamint a kutatásban és az írásban résztvevő felkérendők névsora. A kötet megszületését lényegesen segítették az előbb említettek mellett a temetőtörténet indulását összegző régész muzeológusok, Csuvár-Andrási Réka és Pap Evelin, a teljessé váláshoz Kordé Nóra adott nagyon komoly elemzést, s mindnyájan támaszkodtak Jász Anikó véleményére, fotóira.

Ha az ember Baján az utcára lép, azt tapasztalja – mint máshol is – nyüzsgés a város. Él. Ez a könyv más. A csönd könyve. A nyüzsgés alapja, teremtője, a gondot gondolattá, majd cselekvéssé tevő ősokelet őrző föld felé forduló író, olvasó ember, aki néha véletlenül – de általában szándékosan – a jelenbe emeli a múltat, tiszteli mindazt, ami az őt megelőző időben megszületett elődei által, s ami mai életünket szebbé, jobbra tudja tenni. A régiek megismerését hivatott segíteni ez a könyv. Rájuk emlékezni nemcsak lehetőségünk. Kötelességünk is.

dr. Cseh Béla

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ezúton szeretnénk köszönetet mondani mindazoknak, akik anyagi, vagy szakmai segítséggel támogatták a kötet létrejöttét. Mindekelőtt dr. Cseh Bélának, aki a Városvédő és -szépítő Egyesület elnökeként támogatta a kutatómunkát és a kötet kiadását. Köszönjük a Nemzeti Panteon Alapítványnak és a Nemzeti Kulturális Alapnak a kiadáshoz nyújtott anyagi támogatását. Köszönet Vándor Évának (Nemzeti Panteon Alapítvány), Baja Megyei Jogú Város Önkormányzatának, dr. Papp Zoltán Jegyző Úrnak és Széll Péter Alpolgármester Úrnak.

Köszönjük a szakmai segítséget:

dr. Lakatos Andor és Lakatos Adél levéltárosoknak (Kalocsai Főegyház-megyei Levéltár), Sarlós István és Sörös Viktória levéltárosoknak (MNL Bács-Kiskun Megyei Levéltár Bajai Fióklevéltára), Horváth Ninett könyvtárosnak (Ady Endre Városi Könyvtár, Baja), Binszki József plébánosnak (Szent Péter és Szent Pál plébániatemplom, Baja), Schindler Mátyás plébánosnak (Páduai Szent Antal plébániatemplom, Baja), Menyhárt Sándor plébánosnak (Szent István plébániatemplom, Bajaszentistván), Burszki Darinka ügyvezető igazgatónak (BAJAKERT Bajai Kertészeti és Kegyeleti Kft.), Kalászi András csoportvezetőnek (Baja Megyei Jogú Város Önkormányzata Iktatási Csoport), Bíró Andreának és Nagy Nikolettának (Temetőgondnokság, Baja), Tóth Miklósnénak (Izraelita Temetőgondnokság), B. Szabó Lászlónak (Kálvária temető gondnoka), Bence Erzsébet nyugalmazott temetőgondnoknak, továbbá Bálint Attilának, Czick Ferencnének, Csercse Évának, Csuvár Zoltánnak és ifj. Csuvár Zoltánnak, Éber Andrásnak, dr. Fátrai Klárának, Hiezl Józsefnek, Jász Kálmánnénak, Kollárné Éber Orsikának, Kordé Enikőnek, Körmendi Lászlónak, Pongó Csillának, dr. Révfy Zoltánnak és Sultis Lászlónak.

Tartalom

Dr. Cseh Béla: Bevezető sorok	5
Köszönetnyilvánítás	7
Kordé Nóra: Baja sírkertjeinek története	9
Temetkezési szokások Európában és Magyarországon	9
Bajai sírkertek	14
Csuvár-Andrási Réka-Pap Evelin: Régészeti korú temetők városunkban	15
Temetkezések Baján az őskortól a késő középkorig	15
Késő középkori – kora újkori temetkezési helyek Baján	18
Kordé Nóra: A történeti és a köztemetők kialakulása Baján	21
Rókus temető	33
Kálvária temető	41
A görögkeleti szerb temető	47
A bajai két izraelita temető	53
Bajaszentistváni temető	61
Józsefvárosi temető	65
Kiscsávolyi temető	69
A Bokodi úti köztemető	75
A temetőkön kívüli temetkezési helyek	79
A második világháborús hadifogolytábor-emlékmű és tömegsír	79
A második világháborús szovjet katonasírok a Déri kertben	85
Jegyzetek	89
Irodalom, felhasznált források	106
Jász Anikó: A bajai temetőkben nyugvó neves	
Személyek adattára	115
Útmutató	115
Rókus temető	117
Kálvária temető	182
Szentistváni temető	203
Józsefvárosi temető	211
Kiscsávolyi temető	216
Bokodi úti köztemető	225
Izraelita temető, régi	243
Izraelita temető, új	251
Névmutató	267
Térképek	277